

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7Co/5/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8115221346
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 04. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2018:8115221346.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Martina Filakovského a JUDr. Anny Kovalovej v právnej veci žalobkyne: T.H. X., L. XX.XX.XXXX, J.Ý. E. G.O.R., L. A. G.R. Č. XX, právne zast. JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom vo Svidníku, na ul. Sov. hrdinov č. 163/66, proti žalovanému: PROFÍ CREDIT Slovakia, s.r.o., so sídlom v Bratislave, na ul. Pribinovej č. 25, právne zast. Advokátska kancelária JUDr. Andrea Cviková, s.r.o., so sídlom v Bratislave, na ul. Kubániho č. 16, o vydanie bezdôvodného obohatenia a určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, o odvolaniach účastníkov proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 18.7.2017 č.k. 15C/336/2015 - 54 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo výroku o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky a vo výroku o priznaní náhrady trov konania žalobkyni voči žalovanému.

Čo do zvyšku rozsudok z r u š u j e a v rozsahu zrušenia v r a c i a vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Prvoinštančný súd napadnutým rozsudkom žalobu v časti o vydanie bezdôvodného obohatenia zamietol. Určil, že zmluvná podmienka uvedená v zmluve o revolvingovom úvere zo dňa 15.12.2002, v bode 12.4 „V prípade omeškania dlžníka so splatením záväzkov dlžníka podľa článku 11. ods. (a) tejto zmluvy o viac ako 15 (pätnásť) dní po termíne splatnosti je dlžník povinný uhradiť zmluvnú pokutu vo výške 50 % z nominálnej výšky pôžičky“, je neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Žalovanému priznal nárok voči žalobkyni na náhradu trov konania v rozsahu 100 % vyplývajúci zo zamietavej časti rozsudku. Vo vyhovujúcej časti rozsudku priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 %.

2. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že medzi stranami sporu bol založený záväzkový právny vzťah na základe zmluvy o revolvingovej pôžičke zo dňa 15.12.2002. Zmluvný vzťah je vzťahom zo spotrebiteľskej zmluvy, nakoľko zmluvu uzatváral dodávateľ so spotrebiteľom. Spotrebiteľské zmluvy v čase rozhodnom pre uzavretie zmluvy boli upravené v zák. č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, ktorý upravoval podmienky poskytovania spotrebiteľského úveru, ako aj ďalšie opatrenia na ochranu spotrebiteľa. Aj keď v uvedenom období neboli spotrebiteľské zmluvy ako samostatný právny inštitút upravené v Občianskom zákonníku, do Občianskeho zákonníka boli implementované až zák. č. 150/2004 Z.z., ktorým sa menil a dopĺňal Občiansky zákonník s účinnosťou od 1.4.2004. Zmyslom ochrany spotrebiteľa je ochrana osôb, ktoré sa zúčastňujú na právnych vzťahoch trhového hospodárstva, avšak nie kvôli dosiahnutiu zisku. Charakteristickou črtou európskeho spotrebiteľského práva je ochrana slabšej zmluvnej strany a stieranie hranice medzi právom súkromným a verejným. Návrh zmluvy býva často pripravený na predtlačení tlačivách a spotrebiteľ nemá možnosť žiadnym

spôsobom zmeniť ich obsah, nemôže vyjednávať a jedinou jeho alternatívou je prijatie, resp. odmietnutie návrhu. Význam spotrebiteľských zmlúv možno vidieť v rovine zvýšenej ochrany slabšieho prvku záväzkového vzťahu - spotrebiteľa a jeho práv. Aj keď v čase uzatvárania zmluvy medzi zmluvnými stranami neexistovali ustanovenia § 52 a nasl. upravené v Občianskeho zákonníka, v zmysle ust. § 879f ods. 3,4 Občianskeho zákonníka spotrebiteľské zmluvy uzavreté pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona sa museli dať do súladu s ustanoveniami §§ 53, 54 Občianskeho zákonníka do troch mesiacov od nadobudnutia účinnosti zákona. Ak uvedené splnené nebolo, po uplynutí troch mesiacov sa zmluvy stali neplatnými. Uzatvorená zmluva sa posudzovala podľa v tom čase platného zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, ako aj ust. §§ 52, 53, 54 Občianskeho zákonníka v znení účinnom k 1.4.2004. Sporná zmluva obsahuje výšku pôžičky 30.006,- Sk, splatnosť pôžičky v počte 18 mesačných splátok vo výške 1.667,- Sk, zmluvnú odmenu 9.152,- Sk a uvedenie RPMN 22,45 %. V zmysle ustanovenia § 4 zákona o spotrebiteľských úveroch zmluva okrem všeobecných náležitostí mala obsahovať sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov (písm. a/), pričom výška úroku sa v zmluve skutočne nenachádza. Ďalej je potrebné dať žalobkyni za pravdu, že údaj o RPMN nie je korektný a žalovaný súdu ani nepredložil výpočet, na základe ktorého dospel k výške RPMN tak, ako je v zmluve uvedená. Keďže hodnota RPMN nie je vyčíslená správne, čo súd taktiež overil kalkulačkou RPMN a žalovaný zotrval na argumentácii, že výpočet RPMN zodpovedá vzorcom uvedeným v prílohách k zák. č. 258/2001 Z.z., avšak tento výpočet súdu nepredložil, údaj o RPMN bol vyhodnotený ako nekorektný a teda ako neexistujúci, čo má za následok, že úver poskytnutý na základe zmluvy by bol bezúčinný a bez poplatkov.

3. Pokiaľ ide o dohodnutú zmluvnú pokutu táto sankcia neobyčajne hrubým spôsobom narušuje rovnováhu medzi stranami zmluvy pokiaľ v prípade omeškania dlžníka po dobu viac ako 15 dní požaduje uhradiť zmluvnú pokutu vo výške 50 % z nominálnej výšky pôžičky. Problémová sankcia umožňuje privodenie zjavne absurdnej situácie, keď dlh vo výške neuhradenia napr. jednej splátky 55,33 Eur sa aplikáciou sankcie zvýši o 50 % nominálnej výšky pôžičky a táto forma sankcie môže byť vyžadovaná aj opakovane. V zmluve sa navyše sankcie kumulujú, keď v prípade omeškania dlžníka je dlžník povinný uhradiť veriteľovi úrok z omeškania vo výške 0,2 % z výšky splátky za každý deň omeškania. Preto bolo potrebné žalobe v časti o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky vyhovieť pre značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, nakoľko takto dojednaná podmienka umožňuje jednostranne naformulovanou zmluvou bez individuálneho vyjednávania so spotrebiteľom sankcionovať spotrebiteľa kumulovaním sankcií do extrémnych výšok a neproporcionálneho nárastu dlhu. Spotrebiteľ má právo, aby jeho právne postavenie nebolo spochybňované trvajúcou existenciou neprijateľnej zmluvnej podmienky v právnom vzťahu k dodávateľovi a v tomto slova zmysle je nerozhodné, či dochádza aj k uplatneniu práv na plnenie, alebo či sa spotrebiteľ obráti priamo na súd so zreteľom na zabezpečenie stavu právnej istoty, aby nebol obťažovaný hrozbou uplatnenia nárokov z takejto neprijateľnej zmluvnej podmienky.

4. Ďalším v konaní uplatneným nárokom je nárok žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorého sa žalobkyňa domáha vo výške 603,45 Eur za splátky zaplatené od 20.1.2006 so zohľadnením 10-ročnej premlčacej lehoty. Žalobkyni bola poskytnutá suma vo výške 642,44 Eur, pričom žalobkyňa uhradila 1.611,09 Eur.

5. Pre vydanie bezdôvodného obohatenia platí kombinovaná premlčacia lehota subjektívna dvojročná a objektívna trojročná. V prípade úmyselného bezdôvodného obohatenia platí objektívna desaťročná premlčacia lehota. Objektívna premlčacia doba je určená nezávisle na subjektívnych dôvodoch dotknutých osôb a vždy začína plynúť odo dňa, keď k bezdôvodnému obohateniu došlo. Platí, že subjektívna premlčacia doba sa musí zmestiť do objektívnej premlčacej doby a v danom prípade by subjektívna premlčacia doba uplynula 30.11.2009, objektívna premlčacia doba 30.11.2010 a objektívna desaťročná premlčacia doba splátok, ktoré žiada žalobkyňa vydať uhradených od 20.1.2006 do 29.11.2007 by bola zachovaná. V danom prípade by bola zachovaná premlčacia doba za predpokladu, že zo strany žalovaného išlo o úmyselné bezdôvodné obohatenie sa. Pri úmyselnom bezdôvodnom obohatení sa, musí byť nespochybniteľným spôsobom preukázaný úmysel, a to či už priamy alebo nepriamy smerovaný k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a musí existovať v čase získania bezdôvodného obohatenia. Nepostačuje, ak bolo bezdôvodné obohatenie získané neúmyselne a následne by si ho príjemca úmyselne ponechal. Úmysel sa rozlišuje priamy alebo nepriamy, pričom o priamy úmysel ide vtedy, ak ten, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatil vedel, že svojim konaním získa bezdôvodné obohatenie a súčasne, že ho získať chcel. O nepriamy úmysel ide vtedy, ak ten,

kto sa na úkor iného obohatil vedel, že svojim konaním môže získať bezdôvodné obohatenie a pre prípad že sa tak stane, bol s týmto uzrozumený. Takéto úmyselné konanie musí byť posudzované na každom jednotlivom, konkrétnom prípade s poukázaním na okolnosti uzavretia konkrétnej úverovej zmluvy. Ak sa žalovanému vyčíta, že ako subjekt podnikajúci v oblasti poskytovania úverov nebankovým spôsobom mal mať vedomosť o tom akým právnym predpisom je potrebné sa riadiť, mal tento poznať a mal ho dodržiavať, tak v tomto prípade aj žalobkyňa mala poznať zákony a mohla vedieť, že úverová zmluva je neúplná a žalovanému má uhradiť len reálne vyplatenú sumu. Preto sa neakceptovalo tvrdenie žalobkyne, že sa o bezdôvodnom obohatení žalovaného dozvedela až v januári roku 2015, pretože toto tvrdenie nemá žiaden vplyv na plynutie premlčacej lehoty. Začiatok plynutia subjektívnej lehoty nezávisí od správania žalobkyne ako dotknutej osoby, ani od udelenia plnej moci advokátovi, pre plynutie premlčacej doby sú rozhodujúce skutočnosti nezávislé od vôle subjektov. O zákonných nedostatkoch spotrebiteľskej zmluvy sa žalobkyňa mohol dozvedieť z platnej právnej úpravy a takto hájiť svoje práva. Súd je toho názoru, že v čase uzavretia zmluvy nemohol žalovaný predpokladať vývoj rozhodovacej činnosti súdov SR vychádzajúcej z bohatej legislatívnej činnosti v záujme ochrany práv spotrebiteľov. V neposlednom rade doposiaľ je táto rozhodovacia činnosť veľmi rozmanitá. Nezriedka si súdne rozhodnutia súdov v rámci Slovenskej republiky a to tak súdov prvej inštancie, ako aj odvolacích súdov, vzájomne dokonca odporujú. Súd prvej inštancie sa stotožnil s námietkou žalovaného, že nárok je premlčaný uplynutím subjektívnej premlčacej lehoty končiacej vo vzťahu k poslednej uhradenej splátke dňa 30.11.2009 a preto žalobu zamietol.

6. Žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno ohľadne zavinenia žalovaného vo forme úmyselného bezdôvodného obohatenia. Všeobecný argument ohľadom uzatvárania spotrebiteľských zmlúv i s inými spotrebiteľmi, ktoré neobsahovali obligatórne náležitosti, v dôsledku čoho sa zmluvy považujú za bezúročné a bez poplatkov, je právne irelevantný vo vzťahu k preukázaniu existencie úmyslu žalovaného obohatiť sa. V tom čase platná právna úprava Zákona o spotrebiteľských úveroch vyžadovala pre platnosť zmluvy splnenie prísnych obsahových náležitostí s cieľom ochrany spotrebiteľa, avšak žiaden právny predpis nestanovoval ako dôsledok absencie obligatórných náležitostí v spotrebiteľskej zmluve, že dochádza „ex lege“ k predĺženiu trojročnej objektívnej premlčacej doby na desaťročnú objektívnu premlčaciu dobu na uplatnenie nároku z titulu bezdôvodného obohatenia. Zákon obsahoval sankciu v podobe, že poskytnutý úver je bezúročný a bez poplatkov pri neuvedení RPMN. Z uvedeného dôvodu sa malo za to, že vo vzťahu k uplatnenému nároku uplynula tak subjektívna, ako aj objektívna premlčacia lehota, pričom nárok sa premlčal v subjektívnej premlčacej lehote. Na aplikáciu objektívnej premlčacej desaťročnej lehoty súd nevidel relevanciu.

7. Vo vzťahu k namietanému nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení podľa § 137 písm. c/ C.s.p. sa zdôraznilo, že súdu prvej inštancie nič nebráni judikovať klauzulu ako neplatnú, nakoľko pre súd je relevantné, že sporná klauzula bola z hľadiska jej významu schopná poškodiť spotrebiteľa na majetku a vymôcť aj plnenie na základe neprijateľnej zmluvnej podmienky. Naliehavý právny záujem je daný, pretože len určovacou žalobou sa môže odstrániť stav neistoty, v ktorom sa žalobkyňa nachádza, navyše určovanie neplatnosti neprijateľných zmluvných podmienok sa odvíja od posúdenia ich neprijateľnosti v spotrebiteľskej zmluve, na ktorom určení vyplýva naliehavý právny záujem priamo zo zákona.

8. Ďalšou námietkou žalovaného bola námietka nedostatku miestnej príslušnosti s poukazom na to, že sa nejedná o osobitný spotrebiteľský vzťah, keďže nárok je nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia. Žaloba bola doručená dňa 13.8.2015 a v tom čase sa miestna príslušnosť spravovala zákonom č. 99/1963 O.s.p., ktorý upravoval v ustanovení § 87 príslušnosť danú na výber, kde popri všeobecnom súde žalovaného je na konanie príslušný aj súd, v obvode ktorého má bydlisko spotrebiteľ, ak ide o spor zo spotrebiteľskej zmluvy (písm. f/). V danom prípade sa jedná o spor zo spotrebiteľskej zmluvy, keďže právny základ nároku vyplýva z nedostatkov spotrebiteľskej zmluvy a namietanej neprijateľnej zmluvnej podmienky.

9. Výrok o trovách bol odôvodnený ustanoveniami § 251 C.s.p., § 255 ods. 1,2 C.s.p. a § 262 ods. 1,2 C.s.p..

10. Proti tomuto rozsudku podali v zákonom stanovenej lehote odvolania obaja účastníci.

11. Žalobkyňa napadla výrok o zamietnutí žaloby v časti o vydanie bezdôvodného obohatenia a s ním spojený výrok o trovách konania. V tejto časti navrhla rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Ako dôvod uviedla, že pri rozhodovaní sa vychádzalo zo zistenia, podľa ktorého objektívna, aj subjektívna premlčacia doba začali plynúť deň nasledujúci po úhrade splátok, ktoré žiada vydať, pričom posledná splátka bola uhradená 29.11.2007. Konanie subjektu, ktorý dlhodobo a opakovane poskytuje spotrebiteľské úvery, sa nedá označiť ináč, ako úmyselné konanie vedúce k bezdôvodnému obohateniu tým, že nedáva svoje zmluvy do súladu so zákonom o spotrebiteľských úveroch a požaduje plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky. Doba, počas ktorej žalovaný poskytuje úvery a ich množstvo, vylučujú inú možnosť, ako tú, že žalovaný sa na úkor spotrebiteľov obohacuje úmyselne. Je vylúčené, aby žalovaný, ako profesionál v poskytovaní úverov, nepoznal spotrebiteľské právo. Čo sa týka subjektívnej premlčacej doby, tak pre kategóriu objektívnosti, je podstatou jej nezávislosť od ľudského vedomia. Naproti tomu, pre kategóriu subjektívnosti, je podstatou jestvovanie vo vedomí, závislosť od vedomia, získanie vedomostí. Objektívna premlčacia doba plynie pri bezdôvodnom obohatení od naplnenia skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia. Subjektívna premlčacia doba plynie od vtedy, kedy ten, na úkor koho bolo bezdôvodné obohatenie získané, skutočne zistí skutkové okolnosti, o tom, že môže podať žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia, a to bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohol dozvedieť skôr, nie ako sa domnieva súd prvej inštancie, že o zákonných nedostatkoch spotrebiteľskej zmluvy sa žalobkyňa mohla dozvedieť z platnej právnej úpravy a takto hájiť svoje práva. Ustanovenie § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka upravuje začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby a súčasne určuje dĺžku tejto premlčacej doby v trvaní dvoch rokov. Pre začiatok jej plynutia je rozhodujúci deň, keď sa oprávnený v konkrétnom prípade skutočne dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia na jeho úkor a subjekte, ktorý sa bezdôvodne obohatil. Oprávnený sa dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor obohatil vtedy, keď skutočne zistí skutkové okolnosti, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď nadobudne vedomosť o rozsahu bezdôvodného obohatenia, a to bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohol dozvedieť aj skôr. Pri posudzovaní začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby je potrebné vychádzať z preukázanej, skutočnej, nie teda len predpokladanej vedomosti oprávneného o tom, že na jeho úkor došlo k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal. Ustanovenie § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemá touto vedomosťou na mysli znalosť právnej kvalifikácie, ale iba skutkových okolností, z ktorých možno vyvodiť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie. Žalobkyňa nevedela, že platby, ktoré od nej žalovaný prijal nad výšku istiny, od nej prijímal protizákonne. Až od združenia na ochranu spotrebiteľov sa dozvedela, že žalovaný od nej prijal platby v rozpore so zákonom a že jej predložil na podpis formulárovú spotrebiteľskú zmluvu, ktorá v rozpore so zákonom vytvárala dojem, že na platby, na ktoré podľa zákona právo nemal, právo má. Až získaním vedomosti o týchto skutočnostiach prichádzalo do úvahy podanie žaloby, a až od tohto momentu mohla začať plynúť subjektívna premlčacia doba. Pri akceptovaní výkladu prijatého súdom prvej inštancie, by bolo rozlišovanie premlčacej doby na objektívnu a subjektívnu, nadbytočné.

12. Žalovaný navrhol rozsudok vo výroku o určení zmluvnej podmienky za neprijateľnú zmeniť tak, aby žaloba žalobkyne v tejto časti bola zamietnutá. Zdôraznil, že v čase uzatvorenia zmluvy právny poriadok neobsahoval ustanovenie o neprijateľnej zmluvnej podmienke a ani jej definíciu. Ustanovenie § 52 a nasl. bolo do Občianskeho zákonníka doplnené až s účinnosťou od 1.4.2004. Je síce faktom, že ustanovenie § 879f ods. 3,4 Občianskeho zákonníka zaviedlo osobitnú povinnosť či režim pre spotrebiteľské zmluvy uzavreté pred účinnosťou zákona č. 150/2004 Z. z., avšak z tejto úpravy vyplýva iný právny následok rozporu zmluvnej podmienky s ustanoveniami § 53 a 54 Občianskeho zákonníka ako je neprijateľnosť. Z tohto zákonného ustanovenia vyplýva len právny následok v podobe neplatnosti, ktorý nastával zo zákona. Okrem toho otázka naliehavosti právneho záujmu nebola posúdená správne. Naliehavý právny záujem ako procesná požiadavka na určovacej žalobe a jej prípustnosti by sa mal posudzovať s ohľadom na konkrétne skutkové a právne okolnosti. Zmluva bola uzavretá v roku 2002 a mala byť splatená v 18-tich splátkach. Medzi uvedeným rokom a začatím súdneho konania uplynulo 10 rokov počas ktorého obdobia si žalovaný neuplatnil pohľadávku na zaplatenie sankcie v podobe zmluvnej pokuty. Žalobkyňa ani iné skutočnosti netvrdila. Tvrdenie o stave neistoty ako dôvod prípustnosti žaloby nemá oporu v žiadnej skutočnosti, ktorá bola tvrdená alebo preukázaná. V prejednávanej veci nie je žiadny nárok ohľadne zmluvnej pokuty sporný, vymáhaný alebo požadovaný. Žalovaný jeho úhradu nikdy nepožadoval a nepožaduje. V prípade žalobkyne nebola ani tvrdená ani preukázaná žiadna skutočnosť, ktorá by osvedčovala stav nejakej neistoty. Rozhodnutie je predčasné a nesprávne, keďže nezohľadňuje podmienky, za ktorých by sa nárok na zmluvnú sankciu mohol uplatniť. Rovnako nezohľadňuje fakt, že nárok zo zmluvnej pokuty môže byť predmetom moderačného práva, ktoré sa týka sumy zmluvnej

pokuty. Ak je možné moderovať výšku zmluvnej pokuty potom takýto postup vylučuje jej určenie za neplatnú v celom rozsahu.

13. Odvolací súd v zmysle zásad ustanovení § 379, § 380 a § 381 Civilného sporového poriadku preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že odvolanie žalobkyne je opodstatnené. Pokiaľ ide o odvolanie žalovaného toto sa za dôvodné považovať nedá.

14. Pri rozhodovaní o určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

15. V danom prípade ako to vyplýva z obsahu spisu medzi účastníkmi bola dňa 15.12.2002 uzatvorená štandardná formulárová zmluva o spotrebiteľskom úvere v súlade s ustanoveniami v tom čase účinného zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Uvedené je dôvodom k tomu, aby súdnej kontrole boli podrobené aj zmluvné dojednania majúce charakter podmienok spôsobujúcich značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Pritom by nemali byť žiadne pochybnosti o tom, že spotrebiteľ je slabšou zmluvnou stranou, či už z dôvodu neinformovanosti alebo vyjednávacej pozície pri pokuse dosiahnuť zmenu už vopred naformulovanej zmluvy.

16. Základnou črtou spotrebiteľskej zmluvy je to, že je pre spotrebiteľa vopred prepravená a nie je vytvorený priestor na dojednanie obsahu zmluvy alebo jej zmeny. Zmluva o úvere túto charakteristiku spĺňa. Jej súčasťou boli bez akýchkoľvek pochybností zmluvné dojednania majúce charakter všeobecných obchodných podmienok, ktoré žalobkyňa ovplyvniť nemohla, nakoľko boli už vopred pripravené pre veľký počet spotrebiteľov.

17. Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách ukladá členským štátom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol viazaný nekalými podmienkami a zväziť, či spotrebiteľská zmluva obsahujúca nekalé podmienky obstoja ako celok. Súdny dvor dokonca považuje ochranu spotrebiteľa podľa čl. 6 Smernice za tak významnú, že sa má klásť principiálne na roveň vnútroštátnym pravidlám verejného poriadku, a to v záujme vyššej kvality života.

18. Aj keď právna úprava spotrebiteľských zmlúv bola zakotvená do nášho súkromného práva až novelou Občianskeho zákonníka uskutočnenou zákonom č. 150/2004 Z. z. s účinnosťou od 1.4.2004 uvedené neznamená, aby zo súdnej ochrany boli vylúčené tie porušenia práv a povinností, ku ktorým došlo pred 1.4.2004. Už zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v ustanovení § 26 ods. 3 umožňoval spotrebiteľovi proti porušeniu práva a povinností ustanovených týmto zákonom a osobitnými predpismi domáhať sa proti porušiteľovi na súde ochrany svojho práva. Obdobným spôsobom toto právo spotrebiteľa upravuje i v súčasnosti účinné ustanovenie § 3 ods. 5 veta prvá zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, podľa ktorého proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva.

19. Ustanovenie § 544 Občianskeho zákonníka umožňovalo účastníkom pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti dojsť k zmluvnej pokute. Zmluvná pokuta je zabezpečovacím prostriedkom a vyjadruje peňažnú sumu, ktorú je dlžník povinný zaplatiť veriteľovi, ak poruší svoju zmluvnú povinnosť. Podstatnou náležitosťou dohody o zmluvnej pokute je určenie jej výšky alebo spôsobu jej určenia. Výška zmluvnej pokuty nie je zákonom limitovaná, avšak nemôže byť v rozpore so zásadou zakotvenou v ustanovení § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z tohto ustanovenia výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

20. V prejednávanej veci zmluvná pokuta v zmluve bola stanovená vo výške 50 % z nominálnej výšky pôžičky a patrila za porušenie konkrétne vymenovaných zmluvných povinností čo je zrejmé z bodu 12.4 zmluvy. Takéto dojednanie postihujúce rôzne porušenia povinností zo strany spotrebiteľa je neakceptovateľné. Pri takomto dojednaní spotrebiteľ má povinnosť uhradiť zmluvnú pokutu v plnej výške bez ohľadu na závažnosť porušenia zmluvných povinností, čo nemožno označiť za primerané. Je rozdiel

medzi tým, či išlo o ojedinelé porušenie povinnosti alebo o porušovanie ústavné. Okrem toho nie každé porušenie povinnosti je rovnakej intenzity a významu. Rovnako pri oneskorenej úhrade peňažného plnenia nemôže ostať bez povšimnutia výška pohľadávky vzniknutej porušením záväzku. Paušálne dojednanie zmluvnej pokuty, ktoré vôbec nezohľadňuje intenzitu a význam toho ktorého porušenia povinnosti a ani výšku pohľadávky vzniknutej porušením záväzku predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku, nakoľko výrazne znevýhodňuje spotrebiteľa a dodávateľovi umožňuje pri akomkoľvek i menej významnom porušení povinnosti uplatniť si voči spotrebiteľovi zmluvnú pokutu v plnej výške.

21. Právne bezvýznamným je i poukaz na ustanovenie § 879f ods. 4 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ustanovenia spotrebiteľských zmlúv, ktoré nie sú dané do súladu s ustanoveniami § 53, 54 a 57 tohto zákona podľa odseku 3, sú neplatné po uplynutí troch mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Spotrebiteľ má právo odstúpiť od spotrebiteľskej zmluvy o práve užívať budovu alebo jej časť v časových úsekoch, ktorá nie je podľa odseku 3 daná do súladu s ustanovením § 55 ods. 1 tohto zákona, ak ide o náležitosť zmluvy, a to do troch mesiacov po uplynutí lehoty podľa ods. 3. Ustanovenie § 53 Občianskeho zákonníka upravovalo neprijateľné podmienky, pričom s takýmito neprijateľnými podmienkami sa spájala sankcia v podobe ich neplatnosti. Tento následok vyplýva priamo zo zákona tak ako v prípade ustanovenia § 879f ods. 4 Občianskeho zákonníka. Ustanovenie § 879f ods. 3 Občianskeho zákonníka len umožnilo dotknutým subjektom v trojmesačnej lehote dať ustanovenia spotrebiteľských zmlúv do súladu aj s ustanovením § 53 Občianskeho zákonníka, pričom v prípade, ak tieto ustanovenia do tohto súladu neboli dané, nadobudli charakter ustanovení spôsobujúcich značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, teda neprijateľných zmluvných podmienok.

22. Vo vzťahu k namietanému nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení je potrebné poukázať na ustanovenie § 137 písm. c/ CSP. Vychádzajúc z tohto ustanovenia žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu. Už ako bolo skôr konštatované zákon č. 634/1992 Zb. ako aj v súčasnosti účinný zákon č. 250/2007 Z.z. vo svojich ustanoveniach upravovali právo spotrebiteľa na súdnu ochranu proti porušeniu spotrebiteľských práv a povinností. Jedným z prostriedkov súdnej ochrany je i žaloba na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky. Možnosť určenia niektorej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve za neprijateľnú a teda neplatnú priamo vyplýva z ustanovenia § 153 O.s.p. v znení účinnom do 30.6.2016, z ustanovenia § 298 CSP v znení účinnom od 1.7.2016 a z ustanovenia § 53a Občianskeho zákonníka.

23. S prihliadnutím na vyššie uvedené odvolací súd postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 387 CSP rozsudok vo výroku o určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky a vo výroku o priznaní náhrady trov konania žalobkyne voči žalovanému ako vecne správny potvrdil.

24. Pokiaľ ide o ďalší žalobou uplatnený nárok, a to vydanie bezdôvodného obohatenia, vo veci sa dospelo k záveru, že zmluva neobsahuje výšku úroku a nie je v nej správne vyčíslená ani hodnota RPMN. V dôsledku uvedeného sa poskytnutý úver v zmysle zákona č. 258/2001 Z. z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy považoval za bezúročný a bez poplatkov, avšak z tohto zistenia vo vzťahu k žalovaným vznesenej námietke premlčania neboli vyvodené tomu zodpovedajúce závery.

25. Žalovaný ako nebankový subjekt má dlhodobo v predmete svojej činnosti aj poskytovanie úverov a teda jeho povinnosťou bolo poznať a dodržiavať právne predpisy vzťahujúce sa na poskytovanie úverov. V čase uzatvorenia zmluvy platila pri spotrebiteľských úveroch úprava vyžadujúca uvádzať hodnotu RPMN v správnej výške. Táto zákonom vyžadovaná osobitná náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere dodržaná nebola. Žalovaný sa svojej zodpovednosti za uzatvorenie takejto zmluvy nemôže zbaviť ani poukazom na princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech žalobkyne. Rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere. Ak žalovaný ako subjekt dlhodobo pôsobiaci na finančnom trhu, ktorého predmetom činnosti je poskytovanie úverov, v rozpore so zákonom nedodrží predpísané náležitosti zmluvy spôsobujúce, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, jeho konanie nemožno hodnotiť inak ako konanie zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia plnením bez právneho dôvodu minimálne s nepriamym úmyslom získať majetkový prospech. Je skutočne veľmi ťažko uveriť, aby žalovaný nemal vedomosť o tom,

čo môže spôsobiť uzavretím zmluvy bez uvedenia správnej hodnoty RPMN a pre prípad, že sa tak stane, že s tým nebol uzrozumený. Záver o potrebe aplikácie trojročnej objektívnej premlčacej doby upravenej v ustanovení § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, a teda je nepreskúmateľný pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov. Navyše odporuje aj ustálenej rozhodovacej praxi Krajského súdu v Prešove prezentovanej množstvom rozhodnutí zdôrazňujúcich potrebu aplikácie 10 - ročnej premlčacej doby vyplývajúcej z ustanovenia § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri absencii obligatórnych náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

26. Rovnako nie je možné stotožniť sa s tvrdením o potrebe začatia počítania behu 2 - ročnej subjektívnej premlčacej doby (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) od momentu úhrady poslednej splátky žalobkyňou dňa 29.11.2007.

27. Čo sa týka práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia toto podlieha premlčaniu. Pri premlčaní práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia je ustanovená kombinovaná premlčacia doba a to subjektívna (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a objektívna (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Začiatok subjektívnej i objektívnej premlčacej doby je stanovený odlišne na sebe nezávisle a ich plynutie a skončenie je tiež vzájomne nezávislé. Subjektívna premlčacia doba môže plynúť iba v rámci objektívnej premlčacej doby, ktorú nemôže prekročiť. Subjektívna premlčacia doba je 2 - ročná a na začatie jej plynutia vždy treba rešpektovať subjektívnu stránku oprávneného týkajúcu sa jeho vedomosti o bezdôvodnom obohatení a vedomosti o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil.

28. V súvislosti s posudzovaním behu 2-ročnej subjektívnej premlčacej doby je potrebné zdôrazniť, že žalobkyňa vstupovala do zmluvného vzťahu so žalovaným ako so subjektom podnikajúcim v oblasti poskytovania spotrebiteľských úverov v dobrej viere, že žalovaným predložená a vopred pripravená zmluva bude obsahovať všetky náležitosti vyžadované v tom čase účinným zákonom č. 258/2001 Z. z.. V čase úhrady poslednej splátky žalobkyňa ako priemerná spotrebiteľka bez právnického alebo ekonomického vzdelania nemohla ani len predpokladať, že žalovanému uhrádzala aj peňažné plnenia, na ktoré mu zákonný nárok nevznikol.

29. O vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného sa žalobkyňa podľa vlastného vyjadrenia dozvedela od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS v mesiaci január roku 2015. K tomuto svojmu vyjadreniu predložila aj prehlásenie Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 26.6.2015 (č.l. 8 spisu). Ako sa s touto listinou majúcou vplyv na posúdenie začiatku plynutia 2 - ročnej subjektívnej premlčacej doby vyrovnal konajúci súd z odôvodnenia rozhodnutia známe nie je.

30. Obsahové náležitosti rozsudku určuje ustanovenie § 220 CSP. Ich správnosť a úplnosť je predpokladom vykonateľnosti a preskúmateľnosti rozhodnutia. Či je rozhodnutie preskúmateľné alebo nie sa dá zistiť len z jeho odôvodnenia.

31. V tejto súvislosti je právne významné ustanovenie § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Obdobným spôsobom náležitosti odôvodnenia rozsudku upravovalo ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 30.06.2016.

32. Štruktúra odôvodnenia rozsudku je v priamej spojitosti so základným právom na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ak súd pri odôvodňovaní rozsudku nepostupuje spôsobom, ktorý záväzne určuje ustanovenie § 220 ods. 2 CSP dochádza nielen k tomu, že rozsudok je nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov alebo pre ich nezrozumiteľnosť, ale aj k tomu, že základné právo na súdnu ochranu nie je naplnené reálnym obsahom. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, rešpektovanie ktorého vylučuje svojvoľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvoľe sa zabezpečuje viacerými prostriedkami, vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť ako súd

v ich veci vyložil a aplikoval príslušné predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní o veci samej.

33. Vydaním nepreskúmateľného rozhodnutia sa účastníkovi odníma možnosť v odvolacom konaní riadne brániť svoje práva a oprávnené záujmy nakoľko je problematické zaujímať stanoviská k nezrozumiteľnému alebo nedostatočne zdôvodnenému rozhodnutiu.

34. Keďže vydanie nepreskúmateľného rozhodnutia je potrebné hodnotiť ako nesprávny procesný postup súdu, ktorým bolo znemožnené žalobkyňi, aby uskutočnila jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom, odvolací súd podľa ustanovenia § 389 ods. 1 písm. b/ CSP rozsudok čo do zvyšku týkajúceho sa zamietnutia žaloby v časti o vydanie bezdôvodného obohatenia a s touto časťou súvisiaceho výroku o trovách konania zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP).

35. Po vrátení spisu bude úlohou súdu prvej inštancie pri posudzovaní vznesenej námietky premlčania vychádzať z 10 - ročnej objektívnej premlčacej doby a na novo posúdiť 2 - ročnú subjektívnu premlčaciu dobu od momentu, kedy sa žalobkyňa dozvedela o relevantných skutkových okolnostiach pre podanie žaloby a teda o skutku nie zo zmluvy, ale o skutku z porušenia práva, t. j. o všetkých skutkových zložkách bezdôvodného obohatenia. Muselo ísť o skutočnú a nie predpokladanú vedomosť o skutku z porušenia práva zakladajúceho nárok na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia. Zároveň bude potrebné vytvoriť priestor pre procesnú obranu žalovaného k tvrdeniu žalobkyne o čase, kedy sa o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia dozvedela a k predloženému prehláseniu Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS.

36. Prvoinštančný súd, ktorý je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP) v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

37. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).